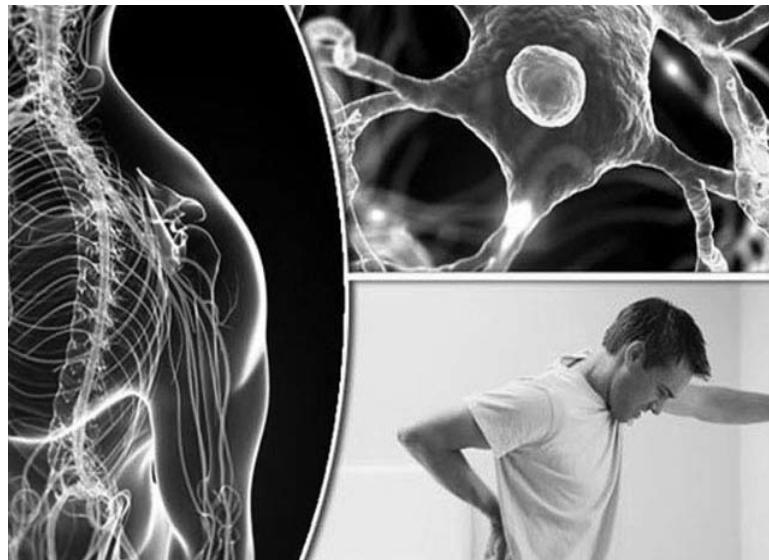

Dağınlıq skleroz: dünyada 3 milyona yaxın...

Əslində əvvəller daha çox 20-40 yaş ətrafında rastlanan bu xəstəliyin indi yaşı da çox aşağı düşüb. MS xəstəliyi olan azyaşlı uşaqlarla bağlı yardım kampaniyaları tez-tez qarşımıza çıxır, ya televiziya kanallarında, ya da sosial şəbəkələrdə qarşılaşırlıq. Əksəriyyəti məktəb yaşlarında olan bu körpələrdə aşkarlanan xəstəliyin bütöv adı "Multipl Skleroz"-mərkəzi sinir sisteminin, beynin və onurğa beyninin xroniki, autoimmun xəstəliyidir. Bu xəstəlik zamanı bədənin immun sistemi öz sinir hüceyrələrinin ətrafındaki qoruyucu örtük olan mielinə hücum edir, nəticədə sinir impulslarının ötürülməsi pozulur. Xəstəlik beynin və onurğa beynində zədələnmiş sahə-

lər yaradır. Bəzi xəstələrdə inkişaf dəyişkən olur, kimisində xəstəlik yüngül əlamətlərə başlayıb illərlə dəyişməyə bilər, bəzi xəstələrdə isə daha tez irəliləyə bilər.

Xəstəliyin ilkin əlamətləri də dəyişkən ola bilir, amma ümumilikdə bir çox adamda göz problemleri yaranır, bulanıq və cütgörmə ən çox rastlanan əlamətdir. Əzalarda keyimə və zəiflik, tarazlıq və koordinasiya pozğunluğu, yorğunluq, halsızlıq, yaddaş və diqqət problemləri, sidik ifrazı ilə bağlı çətinlik, tez-tez baş verən depressiv vəziyyət və ya əhval-ruhiyyənin dəyişik-

liyi de çox rastlanan əlamətlərdir.

MS xəstəliyinin dəqiq səbəbi bilinmir, lakin tibb elminin araşdırımları və müşahidələri belə qənaətə gelir ki, ən böyük risk faktoru genetik meyllilikdir. Habelə virus infeksiyaları, xüsusilə Epstein-Barr virusu de xəstəliyin yaradıcısı ola bilər. MS xəstəliyi daha çox qadın cinsindən olan insanlarda qeydə alınır. Araşdırımlar göstərir ki daha çox soyuq iqlimi olan ərazilərdə qeydə alınan xəstəliyin təhlükəsi də elə bu faktora bağlıdır. Belə ki, günəş az gərən insanlarda vitamin D əsikliyi yaranır. Bildiyimiz kimi

D vitamini immun sisteminin fəaliyyətində ən vacib amildir və onun çatışmazlığı autoimmun xəstəliklərin riskini artırır. Autoimmun xəstəliklər orqanizmdə immun sistemin iş prinsipinin pozulması ilə əlaqədar meydana çıxan sistem xəstəliklərdir. Bu risk qrupuna daxil olan xəstəliklərdən biri de məhz MS-dir.

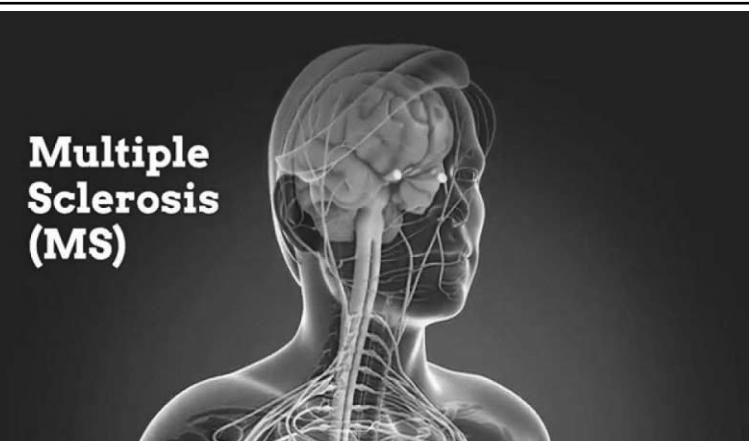
Həmçinin, Epstein-Barr virusu ilə gec tanışlıq da insan organizm üçün təhlükəli olar. Əsasən tüpürçək vasitəsilə yayılır, ona görə el arasında olan "öpmək xəstəliyi" de deyilir. Xəstəlik ona görə çox vaxt uşaq yaşlarında qeydə alınır. Bu virus da eynən vərəm çöpləri kimi bədənimizdə həmişəlik qalır və əger immun sistemimiz zəifləşə virus aktivləşə bilər. Bu gün dünya əhalisinin təxminən 90-95%-i uşaq yaşıda EBV ilə tanış olub.

Ümumiyyətlə, tibb elmi deyir ki, viruslarla erkən yaşda təmas insanın immun sisteminin möhkəmliyi üçün vacibdir. Dolayısı ilə isti iqlimdə viruslarla daha erkən tanış olur, çünki sosiallaşma, ənsiyyət imkanları çox olur. Lakin soyuq iqlimdə sosiallaşma imkanları məhdud olur, insanlar ilin böyük hissəsini evdə, günəşsiz və dəhəz rəkət etdikləri qapalı mühitdə keçirirlər. Dolayısı ilə ətraf mühitdə

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın inkişafı
Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın
İnişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə
"uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı"
istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*

**Multiple
Sclerosis
(MS)**

olan viruslarla kontakt az olur, sözügedən virusla təmas daha gec baş verdiyi üçün virus orqanımı daxil olanda immun sistemi ondan qorunmağımızı təmin edə bilmir, beləcə MS riski yüksəlmiş olur.

Beynəlxalq MS Federasiyasının məlumatına görə dünyada 2.8 milyondan çox MS xəstəsi var. Skandinaviya ölkələri - Norveç, İsveç, Finlandiya, Kanada və ABŞ-in şimal eyaletləri ən çox MS xəstələrinin qeydə alındığı yerlərdir. Şimali Avropana hər 100.000 nəfərə düşən MS xəstələrinin sayı 100-300 arasında dəyişir. Şimali Amerikada bu göstərici 100-200, Yaxın Şərqi və Orta Asiyada 10-60, Afrikada isə 5-20 nəfərdir. Hazırda ABŞ-da 1 milyona yaxın MS xəstəsi var. Almaniyada 250 min, Rusiyada 150-200 min, Böyük Britaniyada 130 min, Kanadada 90 min, Avstraliyada 30 min nəfər bu xəstəlikdən əziyyət çəkir. Azərbaycandakı MS xəstələrinin təxminən sayı 3-5 min arasında olması ehtimal edilir.

Bəzi MS xəstələri müalicəsi ilə bərabər normal gündəlik həyat tərzi yaşasada bəzilərində bu elçatan olmur. Amma ümumilikdə müalicəsinə ləngitməyən MS xəstələrinin normal iş həyatı da olur. Doğru müalicə, doğru həyat tərzi, doğru qidalanma ilə normal həyat sürmək mümkündür.

Lale Mehrali